

Ympäristövalvonn valvontasuunnitelma 2023-2025

Sipoon kunta
15.2.2023

Sisällysluettelo

1Johdanto.....	1
2Sipoon kunnan ympäristöolot ja merkittävimmät pilaantumisen vaaraa aiheuttavat toiminnot.....	2
3Valvottavat kohteet.....	2
3.1Ympäristönsuojelulain valvonta.....	2
3.1.1Luvan- ja ilmoituksenvaraiset sekä rekisteröitävät toiminnot.....	2
3.1.2Kertaluonteista toimintaa koskeva ilmoitusmenettely.....	3
3.1.3Muu ympäristönsuojelulain mukainen valvonta.....	3
3.2Jätelain valvonta.....	4
3.2.1Rekisteröitävä jätteen keräystoiminta.....	4
3.2.2Vaarallisia jätteitä koskeva valvonta.....	5
3.2.3Jätelain yleinen valvonta.....	5
3.3Muun lainsäädännön mukainen valvonta.....	6
3.3.1Merenkulun ympäristönsuojelulain valvonta.....	6
3.3.2Vesilain valvonta.....	6
3.3.3Vesihuoltolain valvonta.....	6
3.3.4Maankäyttö- ja rakennuslain valvonta.....	6
3.3.5Maa-aineslain valvonta.....	7
3.3.6Maastoliikennelain valvonta.....	7
3.3.7Vesiliikennelain valvonta.....	7
3.3.8Ulkoilulain mukainen valvonta.....	7
4Toimintojen riskinarviointi.....	7
5Valvontaohjelman laatiminen.....	8
6Valvontatoimenpiteet ja valvonnan maksullisuus.....	8
7Valvontaohjelman toteutumisen arviointi.....	9
8Valvontaresurssit ympäristövalvonnassa.....	9
9Viranomaisten välinen yhteistyö.....	10

1 Johdanto

Lakisääteinen valvontasuunnitelma koskee ympäristönsuojelu- ja jätelain sekä niiden nojalla annettujen säännösten ja määräysten valvontaa. Ympäristönsuojelulaisissa (YSL, 527/2014) säädetty valvonnan suunnitteluvelvollisuus koskee ympäristönsuojelulain mukaisia luvanvaraisia, ilmoituksenvaraisia sekä rekisteröitäviä toimintoja. Jätelain (JL, 646/2011) suunnitelmallinen valvonta koskee laitoksia ja toimintoja, joissa syntyy vaarallista jätettä sekä jätteen kuljettajan ja jätteen välittäjän toimintaa. Lisäksi on valvonnan kokonaisuuden hahmottamiseksi myös muut säädösten mukaiset kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen valvontatehtävät koottu samaan valvontasuunnitelmaan, vakkei lainsäädäntö sitä edellyttä.

YSL:n 167 §:n mukaan valvontaviranomaisen on järjestettävä valvonta niin, että se on laadukasta, säännöllistä ja tehokasta. Valvonnan tulee perustua ympäristöriskien arviointiin. Säännös mahdollistaa myös tehtävien asettamiseen tärkeysjärjestykseen, jos se on välttämätöntä tehtävien asianmukaiseksi hoitamiseksi.

Valvonnan säännöllisestä on säädetty tarkoin YSL:ssä ja JL:ssa. Ympäristönsuojeluviranomaisen on laadittava alueelleen YSL:n mukaista säännöllistä valvontaa varten suunnitelma (valvontasuunnitelma). Valvontasuunnitelmassa kerrotaan alueen ympäristöoloista ja pilaantumisen vaaraa aiheuttavista toiminnoista sekä käytettävissä olevista valvonnan voimavaroista ja keinoista. Suunnitelmassa kuvataan valvonnan järjestämisen ja riskinarvioinnin perusteet sekä valvonnasta vastaavien viranomaisten yhteistyö. Valvontasuunnitelma on tarkistettava säännöllisesti. JL:n valvontasuunnitelmassa on esitettävä tarkastusten tavoitteet ja painopisteet, suunnitelman kattama maantieteellinen alue, suunnitellut tarkastukset ja niiden tiheys, tarkastuksiin osallistuvat viranomaiset ja niiden yhteistyötä koskevat järjestelyt sekä muut tarkastusten asianmukaiseksi toteuttamiseksi tarpeelliset seikat. Suunnitelma on arvioitava uudelleen vähintään joka kolmas vuosi ja se on saatettava tarpeen mukaan ajan tasalle.

Valvonta toteutetaan säännöllisin määräaikatarkastuksin. Tarkastuskohteet ja -tiheys on määriteltävä ympäristöriskien arvioinnin perusteella. Näistä määräaikaistarkastuksista ja muista säännöllisistä valvontatoimista on laadittava valvontaohjelma, jota on pidettävä ajan tasalla. Valvontasuunnitelmassa tulee kuvata valvontaohjelman laatimismenettely.

Sipoon ympäristövalvonnalla on ollut YSL:n mukainen valvontasuunnitelma yli kymmenen vuotta, ensimmäinen suunnitelma kattoi vuodet 2011-2015. Suunnitelma päivitettiin seuraavaksi kattamaan vuodet 2016-2020 (rakymplk 17.2.2016 § 20). Vuodesta 2018 JL on edellyttänyt valvonnan suunnitelmallisuutta ja tuolloin laadittiin erillinen suunnitelma JL:n mukaiselle valvonnalle (rakymplk 17.5.2018 § 50). YSL:n valvontasuunnitelman päivittämisen yhteydessä vuonna 2020 yllämainitut suunnitelmat yhdistettiin osana suunnitelmallisen valvonnan sujuvoittamisprosessissa ja ensimmäinen YSL:n ja JL:n valvontasuunnitelma kattoi vuodet 2020-2022 (11.12.2019 § 122). Nyt on vuorossa yhtenäisen suunnitelman toinen kausi, joka kattaa vuodet 2023-2025.

Muiden kuin YSL:n ja JL:n mukaisen valvonnan suunnittelu ei ole lakisääteistä, mutta tehokkaamman valvonnan varmistamiseksi ja johdonmukaisuuden vuoksi tähän valvontasuunnitelmaan on lisätty myös muita ympäristövalvonnan toimialueeseen kuuluvien toimintojen valvontaa, kuten maa-aineslain, maastoliikennelain, merenkulun ympäristönsuojelulain ja ulkoilulain mukaisia kohteita.

Valvontasuunnitelman ja -ohjelman mahdollistama YSL:n valvonnan maksullisuus on ollut käytössä vuodesta 2016 ja jätelain mukaisesta valvonnasta on peritty maksu vuodesta 2020. Valvonnan maksuja peritään säännöllisen valvonnan lisäksi myös ympäristönsuojelulain ja jätelain muusta valvonnasta. Valvonnasta perittävistä maksuista päätetään ympäristönsuojeluviranomaisen taksassa. Maa-aineslain valvonnasta

perittävät maksut eivät ole sidottuja suunnitelmallisuuteen vaan perustuvat ottotoiminnan laajuuteen. Maa-ainesten oton valvonnasta perittävistä maksuista päätetään maa-ainestaksassa.

2 Sipoon kunnan ympäristöolot ja merkittävimmät pilaantumisen vaaraa aiheuttavat toiminnot

Sipoon maapinta-ala on 340 km², järviä on 3 km² ja merialueita 356 km². Väestötiheys 65 henkilöä/km². Vuoden 2022 lopussa Sipoon kunnan asukasmäärä oli 22 313. Sipoon kasvuprosentti vuoden 2021 aikana oli 2,3 %. Tiiviimpi asutus on keskittynyt Nikkilän ja Söderkullan alueelle. Kunnassa on laajat haja-asutusalueet.

Pohjois- ja Kaakkois-Sipoossa on laajoja metsäalueita. Keski-Sipoolle ovat ominaisia kumpuilevat peltoalueet, joiden halki Sipoonjoki laaksoineen ulottuu etelään kohti Suomenlahtea. Etelä-Sipoon rannikkomaisemissa lahdet avautuvat saaristoon ja merelle päin. Erilaisia suojelualueita Sipoossa on yhteensä vajaa 2000 ha. Tästä suurimman kokonaisuuden muodostaa Sipoonkorven kansallispuisto, jonka pinta-ala Sipoon puolella on 1360 ha.

Sipoossa on 7 vedenhankintaa varten tärkeää pohjavesialuetta, 4 vedenhankintaan soveltuvaa luokan pohjavesialuetta ja yksi vedenhankintaa varten tärkeä pohjavesialue, jonka pohjavedestä pintavesi- tai maaekosysteemi on suoraan riippuvainen. Pohjavesialueiden kokonaispinta-ala on n. 32 km².

Sipoon kunnan liikelaitoksen, Sipoon veden, viemäriverkon lisäksi kunnassa on kolme toiminnassa olevaa vesiosuuskuntaa. Karkeasti laskien viemäriverkon piirissä reilu puolet koko kunnan asukasmäärästä.

Merkittävää pilaantumisen vaaraa aiheuttavat ympäristöluvalliset toiminnot Sipoon kunnan alueella ovat pääasiassa aluehallintoviraston luvittamia kohteita (esim. jätevesilietteen kompostointialue, meijeriteollisuus, ampumaratakeskittymä). Muita merkittäviä pilaantumisen vaara aiheuttavia kohteita ovat mm. valtatie 4 ja 7, vaarallisten aineiden rautatiekuljetukset Kilpilahden teollisuusalueelle sekä siirtoviemäri Viikin jätevedenpuhdistamolle. Myös suuri kiinteistökohtaisten käsittelyjärjestelmien määrä aiheuttaa paikallisesti suurehkon riskin ympäristölle.

3 Valvottavat kohteet

Kunnan ympäristövalvonta on lupa- tai valvontaviranomainen monen eri lain perusteella. Valvontaohjelmaan on sisällytetty merkittävimmät valvontatehtävät.

3.1 Ympäristönsuojelulain valvonta

3.1.1 Luvan- ja ilmoituksenvaraiset sekä rekisteröitävät toiminnot

Ympäristönsuojelulain mukaisia kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen toimivaltaan kuuluvia lupavelvollisia laitoksia Sipoossa on 13 ja vireillä olevia lupahakemuksia tai luvan tarkastamishakemuksia on 4.. ELY-keskuksen valvottavia ympäristöluvanvaraisia toimintoja on 12.

Ympäristönsuojelulain muutoksen seurauksena suurin osa lupavelvollisista jakelu- ja asfalttiasemista sekä energialaitoksista on siirtynyt rekisteröintimenettelyyn. Kaikkien edellytykset täyttävien asfalttiasemien ja pienten polttolaitosten on tullut rekisteröityä viimeistään vuoteen 2018 mennessä ja jakeluasemien on tullut rekisteröityä vuoteen 2020 mennessä. Rekisteröinnissä siirrytään ennakoivalvonnasta jälkivalvontaan. Rekisteröinnissä ei ilmoituksen johdosta tehdä hallinnollista päätöstä eikä käsittelyssä anneta määräyksiä. Toiminnan minimivaatimukset on annettu toimialakohtaisilla asetuksilla, joiden noudattamista valvotaan

muun muassa määräaikaistarkastuksilla. Sipoossa on 12 rekisteröityä toimintaa, josta yli puolet ovat polttonesteen jakeluasemia (7 kpl). Energiantuotantolaitoksia on 4 ja asfalttiasemia yksi.

Vuoden 2020 alusta astui voimaan yleistä ilmoitusmenettelyä koskevat määräykset. Yleinen ilmoitusmenettely on lupamenettelyn kaltainen ja koskee tiettyjä, vähäisiä ympäristövaikutuksia aiheuttavia toimintoja. Yleisessä ilmoitusmenettelyssä viranomainen antaa valituskelpoisen päätöksen toiminnanharjoittajan jättämän ilmoituksen tietojen perusteella. Ilmoitettavat tiedot vastaavat pääpiirteissään ympäristölupahakemuksessa vaadittavia tietoja. Sipoossa on yksi ilmoituksenvaraisinen toiminta.

3.1.2 Kertaluonteista toimintaa koskeva ilmoitusmenettely

Ympäristönsuojelulain 118 §:n mukaisesti toiminnanharjoittajan on tehtävä kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle kirjallinen ilmoitus tilapäistä melua tai tärinää aiheuttavasta toimenpiteestä tai tapahtumasta, jos melun tai tärinän on syytä olettaa olevan erityisen häiritsevää. Esimerkiksi tilapäisesti käynnissä olevat ulkoilmakonsertit ja rakennustyömaat ovat toimintoja, joista voi aiheutua haittaa asukkaalle tai ympäristölle. Näitä toimintoja valvotaan ympäristönsuojelulain mukaisella ilmoitusmenettelyllä (meluilmoitus) ja tarkastuksilla. Poikkeuksena on kuitenkin Sipoon kunnan ympäristönsuojelumääräysten 20 §:ssä on listatut toiminnot, joista ei tarvitse tehdä meluilmoitusta.

Muita ympäristönsuojelulain mukaisia ilmoitusvelvollisia toimintoja ovat koeluontoinen toiminta ja poikkeuksellinen tilanne luvanvaraisessa tai rekisteröitävässä toiminnassa. Käytännössä koetoimintailmoituksia tai ilmoituksia poikkeustilanteista on tullut vähän.

Uuden tekniikan raaka- tai polttoaineen, valmistus- tai polttomenetelmän, puhdistuslaitteen, jätteen hyödyntämis- tai käsittelymenetelmän vaikutusten tai käyttökelpoisuuden selvittämiseksi voidaan toiminta aloittaa ilman ympäristölupaa. Tällöin toiminnasta on tehtävä ympäristönsuojelulain 119 §:n mukaisesti ilmoitus toimivaltaiselle ympäristölupaviranomaiselle. Koeluonteisen toiminnan paikka, tilat ja tekniikka tarkastetaan aina ilmoitusta käsiteltäessä ja asiasta tehdään päätös. Koeluonteisten toimintojen määrä on Sipoossa ollut vähäinen.

Ympäristönsuojelulain 120 §:n mukaan poikkeuksellisesta tilanteesta (onnettomuus, tuotantohäiriö, rakennelman tai laitteen purkaminen tai muu vastaava), josta aiheutuu päästöjä tai syntyy jätettä siten, että siitä voi aiheutua välitöntä ja ilmeistä pilaantumisen vaaraa tai aiheutuu erityisiä toimia jätehuollossa, on toiminnasta vastaavan ilmoitettava valvontaviranomaiselle. Tällaisessa tapauksessa paikalla on aina tehtävä tarkastus ja asiasta tehdään päätös. Poikkeuksellisten tilanteiden määrä Sipoossa on ollut vähäinen.

3.1.3 Muu ympäristönsuojelulain mukainen valvonta

Poikkeukselliset tilanteet, kuten onnettomuus-, haitta- ja rikkomustilanteet edellyttävät yleensä valvontaviranomaisen toimenpiteitä asian selvittämiseksi. Viranomaistoimenpiteet ovat tarpeen aina, kun on aihetta olettaa, että tilanteesta aiheutuu terveyshaittaa tai merkittävää ympäristön pilaantumista tai sen vaaraa. Selvittäminen on tehtävä tarkastamalla toiminta tai muulla asianmukaisella tavalla (YSL 169 §).

Kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle on annettu mahdollisuus antaa muuta kuin luvanvaraista, ilmoituksenvaraista tai rekisteröitävää toimintaa koskevia yksittäisiä määräyksiä ympäristön pilaantumisen ehkäisemiseksi. Määräyksen antaminen soveltuu tilanteisiin, joissa ei suoraan ole annettu yleistä säännöstä tai määräystä, jota vastaan olisi toimittu. Näin viranomainen voi tarkentaa ympäristönsuojelulain vaatimuksia yksittäistapauksessa. Annettu määräys voi edellyttää myös jälkivalvontaa. (YSL 180 §)

Ympäristönsuojeluasioissa vireillepano-oikeus (186 §) on määritelty laajasti koskemaan asianosaisen ja valvontaviranomaisen ohella yhdistyksiä, kuntia ja muita viranomaisia. Kirjallinen vireillepano edellyttää aina viranomaiselta asian selvittämistä ja valituskelpoisen päätöksen antamista vireillepanon johdosta.

Valvontasuunnitelmassa on huomioitu myös sellaiset laitokset ja muut toiminnot, jotka eivät ole ympäristölupavelvollisia tai rekisteröintimenettelyn piiriin kuuluvia, mutta joille on perusteltua tehdä suunnitelmallista ympäristönsuojelulain mukaista valvontaa. Suunnitelmallista valvontaa tehdään liittyen muun muassa teollisuuslaitoksiin, kiinteistökohtaisiin jätevesijärjestelmiin, eläinsuojoihin, erilaisten kemikaalien käyttöön ja ilmoitusvelvolliseen toimintaan. Tässä tarkoitettu valvonta voidaan toteuttaa esimerkiksi projektiluonteisesti.

3.2 Jätelain valvonta

Kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle kuuluu jätelain (646/2011) nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamisen valvonta. Yleinen valvontavastuu on yhteinen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen kanssa.

Jätelain 124 § velvoittaa valvontaviranomaiset tarkastamaan määräajoin laitokset ja yritykset, joissa:1) harjoitetaan jätteen laitos- tai ammattimaista käsittelyä; 2) syntyy vaarallista jätettä; 3) harjoitetaan jätteen ammattimaista kuljettamista tai keräystä; 4) toimitaan jätteen välittäjänä ja 5) toteutetaan jätteen kansainvälisiä siirtoja. Jätelain mukaan kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen valvontavastuulla näistä tehtävistä on jätteen ammattimaisen keräyksen valvonta sekä jätteen laitos- tai ammattimainen käsittely niiltä osin kuin ne kuuluvat kunnan ympäristönsuojelulain mukaisiin valvottaviin kohteisiin.

Jätelain mukaan vastuu jätteiden kuljetus- ja välitystoiminnan valvonnasta kuuluu ensisijaisesti ELY-keskukselle. Vaarallista jätettä synnyttävien laitosten tai yritysten osalta valvontavastuu on jakamaton, joten valvontavastuusta on sovittava ELY-keskuksen kanssa erikseen.

Jätteen kansainvälisiä siirtoja koskeva säännöllisen valvonnan velvoite on tullut voimaan 1.1.2016. Kunnan valvontaviranomaisen vastuulla on laatia riskinarviointiin perustuvat tarkastussuunnitelmat sellaisten kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen valvottavien laitosten ja yritysten tarkastuksista, joiden toimintaan liittyy tai voidaan perustellusti olettaa liittyvän jätteen kansainvälisiä siirtoja.

3.2.1 Rekisteröitävä jätteen keräystoiminta

Valvontakohteina ovat ne toiminnot, joista on tehty jätelain 100 §:n mukainen ilmoitus jätehuoltorekisteriin Sipoon kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle. Ilmoituksen tehneitä toiminnanharjoittajia oli vuoden 2022 lopussa 4. Pääosa toimipisteistä on ulkona aitaamattomalla alueella sijaitsevia lukitsemattomia keräysastioita. Kunnan alueella on myös kaksi ns. vaarallisen jätteen keräyskaappia ja yksi melko laaja ns. palpa-jätteen keräyspaikka.

Rekisteröityjen jätteenkerääjien toiminta voi olla varsin laajaa ja ne rinnastuvat osin ympäristönsuojelulain mukaisiin rekisteröitäviin tai luvanvaraisiin toimintoihin. Näiden toimijoiden osalta tarkastuksilla on tarpeen selvittää keräystoiminnan asiallisuuden ja ympäristövaikutusten lisäksi myös jätteen toimittaminen käsiteltäväksi. Valvonnassa on syytä kiinnittää huomiota jätteen vastaanottajan lupatilanteeseen sekä jätteiden siirtoihin.

Jätehuollon asianmukaisuuden lisäksi tarkastuksilla on syytä huomioida myös ympäristön pilaantumisen vaaraan liittyvät seikat. Tarkastustarpeeseen vaikuttaa olennaisesti toiminnan laajuus, kerättävät jätteet ja toiminnasta aiheutuva pilaantumisen vaara. Laitosten valvonta suunnitellaan hyödyntäen soveltuvin osin

ympäristösuojelulain mukaisen valvonnan riskinarviointiin käytettyä työkalua ja tarkkailutiheyksiä sekä ympäristönsuojelulain valvontaa koskevaa ohjeistusta.

Hyötyjätepisteiden tarkastukset keskittyvät keräyspisteiden siisteyden valvontaan. Lisäksi valvonnassa voi olla tarpeen puuttua rekisteröintitietojen ajantasaisuuteen ja ohjeistuksen riittävyteen. Valvontatarve on huomattavasti muita rekisteröitäviä toimintoja vähäisempi.

Aluekeräyspisteitä tullaan valvomaan projektiluontoisesti. Valvontaan valitaan aina kaikki valitulla maantieteellisellä alueella olevat keräyspisteet kerralla. Kaikkien toimijoiden samassa keräyspisteessä olevat keräysastiat tarkastetaan samalla tarkastuksella. Valvonta määritellään vuosittain valvontaohjelmassa. Määrällisesti hyötyjätepisteitä on Sipoossa melko monta, mutta niiden valvonta on melko nopeaa. Laitosmaisia rekisteröityjä jätteenkerääjiä Sipoossa on vähän, mutta yksittäisen kohteen valvomisen on työmäärällisesti suurempi, kuin yksittäisen hyötyjätepisteiden.

3.2.2 Vaarallisia jätteitä koskeva valvonta

Sipoon kunnan alueelta ei ole olemassa kattavaa rekisteriä vaarallista jätettä tuottavista toiminnoista. Jätelain 124 §:n mukainen säännöllisen valvontavelvollisuuden piiriin kuuluvat muut kuin ympäristöluvanvaraiset toiminnot. Luvanvaraisten toimintojen osalta jätelakia valvotaan osana ympäristöluvan tai maa-ainesluvan valvontaa.

Alustavan arvion mukaan säännöllisen valvonnan piirissä olevia toimintoja on toista sataa. Vaarallista jätettä tuottavia toimintoja pystytään tarkastamaan vain projektiluontoisesti ja tällöin toiminnat valitaan kunkin projektin yhteydessä. Tarkastukset voidaan kohdistaa myös tietyn toimialan kohteisiin, kuten vuonna 2018 autokorjaamoihin.

3.2.3 Jätelain yleinen valvonta

Kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle kuuluva jätelain yleinen valvonta kohdistuu muun muassa jätehuoltoon liittyvän valvontaan, jätehuoltomääräysten valvontaan ja roskaantumisasioihin.

Jätelain perusteella kunnan ympäristönsuojeluviranomainen voi antaa ei-luvanvaraista toimintaa koskevan yksittäisen määräyksen (JL 125 §) roskaantumisen ehkäisemiseksi tai jätehuollon asianmukaisuuden varmistamiseksi. Mikäli yksittäinen määräys annetaan, on viranomaisen myös valvottava sitä.

Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen valvoo osaltaan myös jätehuoltomääräyksiä.

Roskaamisasiat tulevat yleensä viranomaisen tietoon haittailmoitusten perusteella. Tarkastus on usein tarpeellinen tilanteen selvittämiseksi. Roskaantuneen alueen valvonnassa on aina otettava huomioon rajapinnat toisaalta maankäyttö- ja rakennuslain (MRL) mukaiseen rakennetun ympäristön valvontaan ja toisaalta ympäristönsuojelulain mukaiseen maaperän pilaantumiseen. Asian tehokkaan hoitamisen kannalta on olennaista, ettei useampi viranomainen käsittele samaa asiaa yhtäaikaaisesti. Tarvittaessa asia siirretään toimivaltaiselle viranomaiselle hoidettavaksi.

Roskaantumiseen voi liittyä maaperän pilaantumisen vaara. Roskaantuneella alueella olevat jätteet saattavat aiheuttaa maaperän pilaantumista tai sen vaaraa. Erityisesti alueet, joilla on epäasiallisesti varastoitu tai käsitelty vaarallisia jätteitä sekä alueet, joilla on viitteitä jätteen poltosta, on syytä ilmoittaa ELY-keskukselle.

Maaperään haudatut jätteet sisältävät aina riskin myös maaperän pilaantumiselle. Tällaisissa tapauksissa on valvonta-asian hoitamisesta ja siihen liittyvästä työnjaosta tarpeen neuvotella ELY-keskuksen kanssa ennen toimenpiteisiin ryhtymistä. Mikäli kyse on puhtaasti maaperään haudatusta jätteestä, eikä tapaukseen sisälly

riskiä maaperän pilaantumisesta, kunnan ympäristönsuojeluviranomainen määrää jätetäytön poistamisesta. Muissa tapauksissa tilanne usein edellyttää ainakin maaperän pilaantumisen selvittämistä ennen toimenpiteisiin ryhtymistä tai jätejakeet voidaan poistaa pilaantuneen maaperän kunnostamisen yhteydessä.

3.3 Muun lainsäädännön mukainen valvonta

Ympäristövalvonnalle kuuluvat ympäristönsuojelulain lisäksi mm. vesilain, vesihuoltolain, maasto- ja vesiliikennelain sekä merenkulun ympäristönsuojelulain valvontatoimet. Lisäksi ympäristövalvonnalle kuuluvat maa-aineslain ja ulkoilulain valvontaan liittyvät tehtävät.

3.3.1 Merenkulun ympäristönsuojelulain valvonta

Merenkulun ympäristönsuojelulain (1672/2009) nojalla kunnan ympäristönsuojeluviranomainen valvoo erityisesti huvivenesatamien jätehuoltoa ja huviveneistä peräisin olevien jätteiden vastaanottoa. Ympäristönsuojeluviranomainen hyväksyy huvivenesatamien jätehuoltosuunnitelmat ja merkitsee ne ympäristönsuojelun tietojärjestelmään. Sipoossa on 4 rekisteröityä huvivenesatamaa.

Huvivenesataman jätehuoltosuunnitelma on tarkistettava, jos satamaan jätettävien jätteiden laatu, määrä tai jätehuolto muuttuu merkittävästi. Jos jätehuoltosuunnitelmaa ei ole ollut tarpeen tarkistaa viiden vuoden kuluessa sen hyväksymisestä, huvivenesataman pitäjän on lähetettävä valvontaviranomaiselle ilmoitus, että jätehuoltosuunnitelma on edelleen voimassa.

Merenkulun ympäristönsuojelulakia on 1.7.2021 alkaen muutettu siten, että aikaisempaan verrattuna venemäärältään huomattavasti pienempi satama lukeutuu huvivenesatamaksi. Aikaisempi määrä oli 50 ja uusi määrä 25 venepaikkaa tai venepaikkaa, jonka yhteydessä on alle 25 huviveneen talvitelakointipaikkaa. Tämä tarkoittaa, että rekisteröitävien huvivenesatamien määrä tulee lisääntymään huomattavasti tulevaisuudessa.

Huvivenesatamien sisällyttämisellä valvontasuunnitelmaan, voidaan varmistaa säännöllinen jätehuoltosuunnitelmien valvonta, myös henkilövaihdoksien tai tehtävien kierrättämisen yhteydessä.

3.3.2 Vesilain valvonta

Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen valvoo vesilain (587/2011) ja sen nojalla annettujen päätösten ja määräysten noudattamista. Tämä valvontatehtävä on rinnakkainen ELY-keskuksen kanssa, lukuun ottamatta mm. ojitusasioita, jotka kuuluvat kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle. Vesilain mukainen valvonta perustuu pääosin haittaperusteisiin ilmoituksiin ja erimielisyyksiin.

3.3.3 Vesihuoltolain valvonta

Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen toimii vesihuoltolain (119/2001) mukaisena valvontaviranomaisena ja sille kuuluu vesihuollon valvontatehtäviä vesilaitosten toiminta-alueella, kuten arviointi kiinteistön liittämistä vesihuoltolaitoksen verkostoon ja liittämisvelvollisuudesta vapauttaminen.

3.3.4 Maankäyttö- ja rakennuslain valvonta

Hallinto- ja toimintasäännön nojalla kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle on delegoitu toimivalta maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) 103f §:n mukaisissa asioissa, jotka koskevat kiinteistön hulevesien johtamista. Kiinteistön hulevedet on johdettava kunnan hulevesijärjestelmään, jos niitä ei voi imeyttää kiinteistöllä tai jos niitä ei johdeta vesihuoltolaitoksen hulevesiviemäriverkostoon. Ympäristövalvonta arvioi

tilanteen ja tuo rakennus- ja ympäristövaliokunnalle ratkaistavaksi hakemuksen vapautuksen myöntämisestä velvollisuudesta johtaa kiinteistön hulevedet kunnan hulevesijärjestelmään.

3.3.5 Maa-aineslain valvonta

Maa-aineslain valvontakohteet on määritelty osana ympäristövalvonnan valvontasuunnitelmaa. Sipoon kunnan alueella on 2 maa-aineslain mukaista valvontakohdetta, joista toinen on aloittelemassa ja toinen lopettelemassa toimintaansa. Viranomaisessa on vireillä yksi ns. yhteislupahakemus, jossa yhdistyy maa-aineslain ja ympäristönsuojelulain luvan tarve. Ilmoitettuja kotitarveottoalueita ei ole kunnassa vuoden 2022 lopussa. Ilmoitetut kotitarveottoalueet lisätään valvontaohjelmaan osaksi suunnitelmallista valvontaa. ELY-keskuksella on Sipoossa valvottavaan yksi toiminnassa oleva yhteisluvan omaava maa-ainestoiminta-alue.

Maa-ainestoimintojen valvonnasta peritään vuosittain valvontamaksu maa-ainestaksan mukaisesti. Yhteisluvan valvonnan maksullisuus perustuu sekä maa-aines- että ympäristönsuojelulain mukaiseen taksaan siten, että valvonnasta peritään yhdistetty maksu jossa maa-ainesluvan valvontamaksuun lisätään ympäristöluvan osuutena 50 % toiminnan ympäristönsuojelulain mukaisen taksaan maksusta.

Toiminnan loputtua, kohde voidaan poistaa valvonnan piiristä vasta, kun kaikki luvan edellyttämät toimet on toteutettu (mukaan lukien maisemointi).

3.3.6 Maastoliikennelain valvonta

Maastoliikennelain (1710/1995) ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten valvonta kuuluu kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle. Ympäristönsuojeluviranomainen voi myöntää luvan järjestää toistuvasti kilpailuja tai harjoituksia moottorikäyttöisillä ajoneuvoilla samassa maastossa ja hyväksyä moottorikelkkailureittien reittisuunnitelmat. Sipoossa on yksi alue, jolle on myönnetty maastoliikennelain mukainen maastoajolupa vuosille 2020-2025.

3.3.7 Vesiliikennelain valvonta

Vesiliikennelain (436/1996) mukaan moottorikäyttöisellä vesikulkuneuvolla suoritettavien kilpailujen tai harjoitusten toistuvaan tai pysyvään järjestämiseen samalla vesialueella on haettava kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen lupa. Näiden luvanvaraisten toimintojen valvonta kuuluu kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle. Sipoossa on yksi vesiliikenneluvan omaava toiminta, joka on myönnetty vuosille 2022-2032.

3.3.8 Ulkoilulain mukainen valvonta

Rakennus- ja ympäristövaliokunta toimii ulkoilulain 3 luvun mukaisena kunnan leirintäalueviranomaisena. Sipoossa on 2 toiminnassa olevaa leirintäaluetta, joiden ilmoituksen johdosta viranomainen on antanut määräyksiä sisältävän päätöksen. Säännöllisen valvonnan varmistamiseksi on perusteltua sisällyttää leirintäalueen valvonta ympäristövalvonnan valvontasuunnitelmaan.

4 Toimintojen riskinarviointi

Tarkastusaikataulua, tarkastustiheyttä ja voimavarojen tarvetta suunniteltaessa on otettu huomioon eri toimintojen aiheuttama ympäristön pilaantumisen riski. Riskinarviointi on toteutettu kaksivaiheisesti. Ensin on arvioitu toimialoittain toiminnasta muodostuva riski ja tämän jälkeen on laitoskohtaisesti arvioitu toiminnan aiheuttamia mahdollisia haittoja. Laitoskohtainen arviointi voi muuttaa toimialakohtaisen riskinarvion perusteella määräytyvää tarkastusluokkaa.

Toimialakohtaisessa riskinarvioinnissa on huomioitu ilmanpäästöt (pöly ja haju), melu, värinä, vesien johtaminen vesistöön, viemäriin tai maaperään, päästöt pohjaveteen tai maaperään, roskaantuminen ja vaarallisten aineiden säilytys. Ensin on arvioitu päästön olemassaolo, seuraavaksi pilaantumisen merkittävyys ja haitan todennäköisyys. Saadun riskipisteytyksen pohjalta toimialoille määritellään valvontaluokat. Laitoskohtaisessa arvioinnissa on huomioitu muun muassa sijainti pohjavesialueella ja toiminnassa tapahtuneet mahdolliset luparikkeet. Laitoskohtainen arviointi voi muuttaa toimialakohtaisesti määriteltyä valvontaluokkaa. Valvontaluokituksen mukainen tarkastustiheys on joko vuosittain, kerran kahdessa vuodessa, kerran neljässä vuodessa tai kerran kahdeksassa vuodessa. Ympäristölle suuremman riskin aiheuttavaa toimintaa valvotaan tiheämmin. Ensimmäinen tarkastus tehdään toimialasta riippumatta vuoden sisällä luvan myöntämisestä, toiminnan rekisteröinnistä tai toiminnan aloittamisesta. Toiminnan päättyessä tehdään myös aina tarkastus, riippumatta siitä, edellyttääkö lait, asetukset tai muut säännökset sitä tai ei.

5 Valvontaohjelman laatiminen

Valvontaohjelmaan kootaan tiedot ympäristöluvan- ja ilmoituksenvaraisten sekä rekisteröitävien toimintojen määräaikaistarkistuksista ja niiden muusta säännöllisestä valvonnasta tietyinä vuotena. Lisäksi valvontaohjelmassa esitetään mitkä ei-luvanvaraiset toiminnat ovat kunakin vuonna tarkastettavia. Valvontaohjelma sisältää myös kuvauksen edellisen vuoden tavoitteiden toteutumisesta. Valvontaohjelman yhteenveto laaditaan vuosittain ja itse ohjelma pidetään jatkuvasti ajan tasalla mm. päivittämällä uudet ja poistuvat toiminnat. Ohjelman mukainen valvonta on lupa-, ilmoitus- ja rekisteröintivelvollisten toimintojen osalta maksullista. Valvontaohjelma sisältää tiedot laitosten riskinarvioinnista ja kunkin laitoksen valvontaluokka.

Valvontaohjelmassa on esitetty mm. seuraavat laitosta koskevat tiedot: toimiala, toiminnanharjoittajan nimi, kohde, laitostyyppi, toimipaikan osoite, tarkastustiheys, seuraava tarkastuskäynti, luvan- ja ilmoituksenvaraisen toiminnan päätöspäivämäärä sekä rekisteröitävän toiminnan rekisteröintipäivämäärä, tarkastuskäyntipäivämäärä ja vuosiyhteenvedon saapumispäivämäärä. Laitoksista kootaan vuosittain myös erillinen taulukko, johon on eroteltu kyseisenä vuonna tarkastettavien laitosten määrä toimialoittain. Valvontaohjelmasta ja edellisen vuoden toteutumasta laaditaan erilliset yhteenvedot, jotka viedään rakennus- ja ympäristövaliokunnalle tiedoksi. Yksityiskohtaisen toimenpide- ja kohdeluettelon julkistaminen saattaisi heikentää valvonnan tavoitteiden toteutumista, joten osa valvontaohjelman asiakirjoista eivät ole julkisia.

Sipoon kunnan ympäristövalvonnan valvontaohjelmassa ei pääsääntöisesti käytetä lupa-, ilmoitusvelvollisen tai rekisteröitävän toiminnan kohdalla otantamenettelyä. Laitosten määrä on sellainen, että vuosittain pystytään joitakin poikkeuksia lukuun ottamatta tarkastamaan kaikki samaan tarkastusluokkaan määritellyt kohteet. Tarvittaessa projektiluontoisen valvonnan kohdalla saatetaan käyttää otantamenettelyä, mutta se määritellään tapauskohtaisesti.

6 Valvontatoimenpiteet ja valvonnan maksullisuus

Keskeisin suunnitelmallisen valvonnan keino on ilmoituksen- ja luvanvaraisissa sekä rekisteröitävissä kohteissa tehtävä määräaikaistarkastus. Määräaikaistarkastusten tiheys on määritettävä ympäristöriskien järjestelmällisen arvioinnin perusteella, jossa huomioidaan toiminnan mahdolliset ja tosiasialliset vaikutukset ihmisen terveyteen ja ympäristöön, ottaen huomioon päästötasot ja -tyypit, onnettomuusriski sekä paikallisen ympäristön herkkyys. Tarkastuksia tehdään myös aiemmin havaittujen epäkohtien korjaamiseksi sekä valitusten ja yleisöilmoitusten perusteella.

Uusille lupa- ja ilmoitusvelvollisille kohteille tehdään tarkastus toiminnan aloittamisen yhteydessä, jotta voidaan varmistua toimintaedellytysten sekä päätöksessä annettujen määräysten täyttymisestä. Vastaavasti toimitaan rekisteröitävien toimintojen osalta, jotta voidaan varmistua toiminnan asetuksenmukaisuudesta.

Toiminnan päättyessä tehdään myös aina tarkastus kaikissa yllä mainituissa kohteissa, riippumatta siitä, edellyttääkö lait, asetukset tai muut säännökset sitä tai ei. Näin varmistutaan toiminnan lopettamisen yhteydessä, että kaikki välttämättömät toimenpiteet on suoritettu asianmukaisesti.

Määräaikaistarkastuksista sovitaan toiminnanharjoittajan kanssa etukäteen. Tarkastukseen kuuluu ennakkovalmistelu, keskimääräinen matka-aika, varsinainen tarkastus, tarkastuskertomuksen laadinta, toiminnanharjoittajan raporttien lukeminen ja muu tarkastuksen aiheuttama jälkityö (mukaan lukien mahdollinen uusinta- tai jälkitarkastus). Tarkastus voi olla koko kohteen toimintaan tarkoitettu tarkastus tai se voi olla kohdennettu vain tiettyyn toiminnan osaan. Tarkastuksista laaditaan tarkastuskertomus, joka toimitetaan toiminnanharjoittajalle, muille tarkastuksessa mukana olleille tahoille ja asiakirja kirjataan kunnan tietojärjestelmään sekä arkistoidaan pysyvästi.

Muita valvontatoimenpiteitä ovat raporttien ja seurantatietojen tarkastaminen sekä ilmoitusten ja yleisöilmoitusten käsittely ja tarvittaessa mittauksen tekeminen. Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen voi tarvittaessa tehostaa antamiaan määräyksiä hallintopakolla.

Suunnitelmallisen valvonnan toimenpiteistä peritään maksu siltä osin, kun taksa ja valvontaohjelma määrittelevät. Valvontaohjelmaan kirjataan kaikki maksulliset valvontatoimenpiteet. Maksullisia toimenpiteitä määräaikaistarkastusten lisäksi ovat mm. vuosikertomuksen tarkastaminen, tarkastus hallintopakkomääräyksen valvomiseksi tai tarkastus toiminnan keskeyttämisen noudattamiseksi. Rikkomuspohjaiset maksut koskevat kaikkea toimintaa. Valvonnan maksullisuus on osaltaan tuonut haastetta valvontaprosessin sujuvuuteen.

7 Valvontaohjelman toteutumisen arviointi

Valvontaohjelmaan sisältyy myös arvio edellisen ohjelmakauden toteutumisesta. Arvioinnissa kuvataan toteutuneiden suunnitelmallisten tarkastusten määrä ja miten toteuma on vastannut asetettuja tavoitteita. Edelliskauden toteutumisen arvioinnin yhteydessä esitetään myös muiden kuin suunnitelmallisten tarkastusten ja esimerkiksi annettujen lausuntojen tarvittaessa muiden tehtyjen toimenpiteiden määrä.

Määrällisen seurannan lisäksi valvonnan laatua ja vaikuttavuutta on hyvä tarkastella. Valvontaohjelman toteutumisen arviointiin liittyy myös omalta osaltaan kulloisetkin resurssit ja valvontatarpeet.

8 Valvontaresurssit ympäristövalvonnassa

Ympäristövalvonnan tehtäväkokonaisuuksia ovat ennakkovalvonta, eli mm. ympäristölupien valmistelu, ilmoitukset, rekisteröinnit, lausunnot ja neuvonta, suunnitelmallinen jälkivalvonta, muu kuin suunnitelmallinen jälkivalvonta, eli haittailmoitusten käsittely sekä hallinto.

Ympäristövalvonnassa on resursseja valvontasuunnitelman mukaiseen suunnitelmalliseen valvontaan noin 1 henkilötyövuosi. Ympäristövalvonnassa työskentelee ympäristövalvontapäällikkö, kolme ympäristötarkastajaa, yksi ympäristövalvoja, jonka työajasta on 50 % käytettävissä ympäristövalvonnan tehtäviin sekä ympäristöasiantuntija ja ympäristöassistentti. Valvontasuunnitelman toteuttamiseen osallistuu käytännössä ympäristötarkastajat ja ympäristövalvoja. Tarkastajien välillä tehtävät ovat jakautuneet niin, että osalla on enemmän suunnitelmallista valvontaa ja osalla enemmän ilmoitusperusteista valvontaa. Myös jakauma ennakkovalvonnan ja jälkivalvonnan määrän osalta vaihtelee tarkastajilla. Ympäristövalvojalla tehtävissä pääpaino on ajallisesti ei suunnitelmallisessa jälkivalvonnassa, eli jätelain roskaantumisen valvonnassa. Päällikön, asiantuntijan ja assistentin tehtävistä suurin osa on muuta kuin valvontaa.

Valvontasuunnitelma tekee valvontatoiminnasta järjestelmällisempää ja auttaa huolehtimaan siitä, että Sipoon kunnassa toimitaan ympäristölainsäädännön edellyttämällä tavalla.

9 Viranomaisten välinen yhteistyö

Ympäristönsuojelulain mukaisia yleisiä valvontaviranomaisia ovat elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (valtion valvontaviranomainen) sekä kunnan ympäristönsuojeluviranomainen. Kummankin viranomaisen on ilmoitettava toiselle sellaisista valvonnassa havaitsemistaan puutteista, jotka kuuluvat toisen toimivaltaan. Sipoon kunnan alueella toimiva valtion yleinen valvontaviranomainen on Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. Jätelain valvonnan toimivaltaajaosta kunnan ja valtion viranomaisen välillä on kerrottu kohdassa 3.2.

Yhteistyö ELY-keskuksen kanssa koostuu lausuntojen antamisesta, yhteisistä tarkastuksista ja muusta valvontayhteistyöstä. Yhteistyö voi sisältää neuvotteluja, puheluita ja sähköpostiyhteydenottoja. Ympäristövalvonnan edustaja osallistuu pääsääntöisesti tarkastuksille laitoksiin, joiden ensisijainen valvontaviranomainen on ELY-keskus. Kunnan ympäristövalvonta myös välittää ELY-keskukselle havaitsemansa tai yleisöilmoitusten perusteella saamansa ilmoitukset mahdollisista lupamääräysten rikkomisista. Ympäristövalvontayksikkö voi tehdä myös oma-aloitteisesti tai ELY-keskuksen pyynnöstä tarkastuksia ELY-keskuksen ensisijaisesti valvomiin kohteisiin. Lisäksi ELY-keskus järjestää vuosittain yksipäiväisen neuvottelupäivän kuntien ympäristövalvontahenkilöstölle sekä muita mahdollisia koulutuksia liittyen lakimuutoksiin.

Sipoon kunnassa terveydensuojeluviranomaisena toimii Porvoon ympäristöterveydenhuolto. Kunnan terveydensuojeluviranomaisen kanssa tehtävä yhteistyö koostuu erilaisista yhdessä tehtävistä valvontasioista ja molemminpuolisesta asiantuntija-avusta. Lisäksi terveysvalvonnalta pyydetään lakisäätteiset lausunnot mm. ympäristölupiin.

Sipoon kunnassa jätehuoltoviranomaisena toimii Uudenmaan alueellinen jätelautakunta. Jätehuoltoviranomaiselta on usein tarpeen tiedustella heidän toimivaltaansa kuuluvia tietoja, kuten tietoja jäte- tai lieterekisteristä. Jätehuoltoviranomaisen seurantavelvoitteen ja ympäristönsuojeluviranomaisen valvontavelvoitteen yhteensovittaminen rajatapauksissa on tarpeen resurssien oikean kohdentamisen vuoksi. Yhteistyö on viime aikoina ollut aiempaa vähäisempää.

Kansainvälisten jätesierrojen osalta ympäristövalvonnalla on yhteistyötä sekä Suomen ympäristökeskuksen että Tullin kanssa.

Itä-Uudenmaan pelastuslaitos on tärkeä yhteistyötaho mm. kemikaalien varastointia koskevissa asioissa. Lisäksi onnettomuustilanteissa ja tiettyjen toimintojen valvonnassa tarvitaan usein viranomaisten yhteistyötä. Tarvittaessa yhteistyötä tehdään myös Turvallisuus- ja kemikaaliviraston (TUKES) kanssa (lausuntopyynnöt, pätevyyskyselyt).

Maankäyttöön ja rakentamiseen liittyvissä asioissa kunnan ympäristönsuojeluviranomainen on yhteydessä kaavoitusyksikköön ja/tai rakennusvalvontayksikköön. Rakennusvalvonta pyytää harkintansa mukaisesti lausuntoja ympäristövalvonnalta yksittäisten kohteiden rakennuslupahakemuksista. Rakennusvalvonnasta voidaan tarvittaessa pyytää asiantuntija-apua selvitetessä, onko esimerkiksi öljysäiliön maahan jättämiselle olemassa riittävät perusteet.

Museovirastolta voidaan tarvittaessa pyytää asiantuntijalausuntoa.

Maaseututoimen kanssa yhteistyö on vähentynyt kyseisen toimen alueellistamisen seurauksena. Tarvittaessa maaseututoimelta pyydetään asiantuntija-apua ja lausuntoja.

Mahdollisissa ympäristönsuojelulainsäädännön tai sen nojalla annettujen säännösten rikkomistapauksissa ympäristövalvonta harkitsee ilmoituksen tekemistä poliisille. Ympäristövalvontayksikkö voi käydä poliisin

kanssa myös keskustelua tutkintapyynnön tekemisen kynnyksen täyttymisestä. Yhteistyötä on viime vuosina ollut merkittävästi aiempaa enemmän.

Ympäristövalvontayksikkö keskustelee myös aktiivisesti naapurikuntien ympäristövalvontayksiköiden kanssa. Lisäksi muiden kuntien ympäristönsuojeluviranomaisilta pyydetään tarvittaessa lausuntoja.

Yhteistyötä eri tahojen kanssa tehdään myös niin, että tarkastusmuistio lähetetään tarvittaessa tiedoksi myös yhteistyöviranomaisille.